

KONINKRIJK BELGIE

ROYAUME DE BELGIQUE

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

AVIS DU CONSEIL D'ETAT

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, de 16 April, door de Minister van Openbaar Onderwijs verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van besluit van de Regent betreffende de benaming der studie-afdelingen en der inrichtingen voor middelbaar onderwijs van de Staat, heeft ter zitting van 27 Mei 1949 het volgend advies gegeven:

Le CONSEIL d'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre de l'Instruction publique le 16 avril 1949 d'une demande d'avis sur un projet d'arrêté du Régent relatif à la dénomination des sections d'études et des Etablissements d'Enseignement Moyen de l'Etat, a donné en sa séance du 27 mai 1949 l'avis suivant:

I.

Het ontwerp heeft tot doel de middelbare studiën in de Rijksinrichtingen voor middelbaar onderwijs te reorganiseren ; te dien einde wordt opgeheven artikel 1 van het koninklijk besluit van 1 Mei 1923 houdende organiek reglement voor de koninklijke athenaea, alsmede artikel 1 van het koninklijk besluit van dezelfde datum houdende organiek reglement voor de Rijksmiddelbare scholen.

Luidens artikel 1 van het koninklijk besluit van 1 Mei 1923 houdende organiek reglement voor de koninklijke athenaea, omvatten de koninklijke athenaea :

- 1° oude humaniora onderverdeeld in :
 - a) Grieks-Latijnse humaniora ;
 - b) Latijnse-wiskundige humaniora ;
- 2° nieuwe humaniora die omvatten :
 - a) een wetenschappelijke afdeling ;
 - b) een handelsafdeling.

Artikel 1 van het ontwerp bepaalt dat de humaniora onderverdeeld worden in :

- 1° oude humaniora die omvatten :
 - a) een afdeling Latijn-Grieks ;
 - b) een afdeling Latijn-wiskunde ;
 - c) een afdeling Latijn-wetenschappen ;
- 2° nieuwe humaniora die omvatten :
 - a) een wetenschappelijke afdeling ;
 - b) een economische afdeling.

Uit de toelichtingen, die in de loop van het onderzoek van het ontwerp door de gemachtigden van de Minister werden verstrekt, blijkt dat de afdeling Latijn-wetenschappen

.../...

slechts bij wijze van experiment in sommige inrichtingen zal ingevoerd worden. Men beroept zich daarbij op artikel 2 van de wet van 14 Augustus 1947 houdende wijziging van de wetten tot regeling van het hoger en van het middelbaar onderwijs, luidens welke "de leerlingen die zich onderworpen hebben aan de paedagogische proefnemingen die in zekere instellingen voor middelbaar onderwijs van de hogere graad worden gedaan, op eensluidend advies van de verbeteringsraad voor het Middelbaar Onderwijs zullen toegelaten worden tot de examens voorzien bij artikel 5 van de wet van 10 April 1890-3 Juli 1891, zo zij gedurende ten minste zes jaar met vrucht een volledige cursus van middelbare studiën van de hogere graad gevolgd hebben".

Blijkbaar zouden dus die bepalingen van het ontwerp, welke betrekking hebben op het oprichten van de afdeling Latijn-wetenschappen, niet moeten ingevoegd worden in een besluit met organiek en blijvend karakter, maar het voorwerp moeten worden van een afzonderlijk besluit, dat op artikel 2 van de voornoemde wet van 14 Augustus 1947 gegrond zou zijn. Dat besluit zou bovendien in de inleiding het eensluidend advies van de Verbeteringsraad voor het Middelbaar Onderwijs moeten vermelden, en aangeven tot welke van de examens, bedoeld in artikel 5 van de wet van 10 April 1890- 3 Juli 1891 rakende de begeving der academische graden en het programma der universiteitsexamens, de houder van een gehomologeerd getuigschrift volgens hetwelk hij met goed gevolg de volledige leergangen van de afdeling Latijn-wetenschappen heeft gevolgd, mag toegelaten worden.

Wat betreft de economische afdeling van de nieuwe humaniora, blijkt uit de tijdens het onderzoek van het ontwerp verstrekte inlichtingen eveneens dat die afdeling in de plaats komt van de handelsafdeling, bedoeld in artikel 1 van het koninklijk besluit van 1 Mei 1923 houdende organiek reglement voor de koninklijke athenaea. Op straffe van verwarring te

.../...

stichten door gebrek aan overeenstemming in de terminologie, zou het onontbeerlijk zijn de andere bepalingen van het voornoemd besluit van 1 Mei 1923 in dezelfde geest te wijzigen, met name de bepalingen van artikel 2 van dat besluit waarin het programma van handelsafdeling in de nieuwe humaniora wordt vastgesteld.

In het algemeen trouwens, en onder voorbehoud van de in dit advies geformuleerde opmerkingen, zou het de voorkeur verdienen de bepalingen van het ontwerp een plaats te geven in de twee koninklijke besluiten van 1 Mei 1923 houdende organiek reglement voor de koninklijke athenaea en voor de Rijksmiddelbare scholen.

II.

Het ontwerp heeft eveneens tot doel de omvorming van een middelbare school tot athenaeum mogelijk te maken, zodra een of meer klassen van de hogere cyclus van de humaniora bij deze middelbare school gevoegd zijn.

Het ontwerp bepaalt dat een athenaeum koninklijk athenaeum kan worden wanneer die inrichting een of meer volledige humanioracyclusen omvat. Daarover gaat artikel 2 van het ontwerp.

Artikel 4 bepaalt dat het athenaeum voor meisjes en het koninklijk athenaeum voor meisjes onderscheidenlijk lyceum en koninklijk lyceum geheten worden.

Tenslotte regelt artikel 3 de toestand van het personeel van de middelbare scholen, welke tot athenaeum zijn omgevormd ; krachtens dit artikel mogen de totnogtoe gedane benoemingen van personen, die geen houder zijn van de diploma's welke voor het uitoefenen van een functie in een

.../...

athenaeum vereist zijn, bij wijze van overgangsmaatregel geldig gemaakt worden.

Die verschillende bepalingen kunnen volgens de geldende wetgeving moeilijk verantwoord worden.

Immers, luidens artikel 2 van de wet van 1 Juni 1850 op het middelbaar onderwijs, zijn er regeringsinrichtingen van twee graden :

- 1° de hogere middelbare scholen, onder de benaming koninklijk athenaeum ;
- 2° de lagere middelbare scholen genaamd middelbare scholen, waarin begrepen zijn de lagere scholen van de hogere graad en de scholen die bekend staan onder de benaming nijverheids- en handelsscholen.

De benamingen "koninklijk athenaeum" en "middelbare school" hebben zodoende een nauwkeurige wettelijke betekenis gekregen, die bij herhaling is bekrachtigd door onze wetgeving en met name door de wet van 12 Juli 1934 betreffende het aantal Rijksinstellingen voor middelbaar onderwijs, volgens welke de regering middelbare scholen en koninklijke athenaeen voor jongens en meisjes kan oprichten in de plaatsen waar zich daartoe de noodzakelijkheid doet voelen.

Door een onderscheid te maken tussen de middelbare school, het athenaeum, het koninklijk athenaeum, het lyceum en het koninklijk lyceum wijkt het ontwerp aanzienlijk af van de bestaande terminologie.

De bepaling van alinea 3 van artikel 3 van het ontwerp, krachtens welke, bij wijze van overgangsmaatregel, voor de duur van de loopbaan van het belanghebbend personeel de benoemingen geldig kunnen gemaakt worden, die
.../...

tot op heden zijn gedaan en niet stroken met het bepaalde bij alinea 2, waar gevegd wordt dat de nieuwe leden van het personeel van de tot athenaeum omgevormde middelbare school houder moeten zijn van de voor het uitoefenen van een functie in een athenaeum vereiste diploma's, berust op geen enkele wettelijke grondslag, die de regering in staat stelt die benoemingen geldig te maken.

Die bepaling gaat dus de grenzen te buiten van de machten, waarover de regering in dezen beschikt ; zij is bovendien strijdig met artikel 17 van de Grondwet, waarin bepaald wordt dat het openbaar onderwijs, op 's Lands kosten gegeven, bij de wet geregeld wordt.

I.

Le projet a pour but de réorganiser les études secondaires dans les établissements d'enseignement moyen de l'Etat; il abroge à cet effet l'article 1er de l'arrêté royal du 1er mai 1928 portant règlement organique des athénées royaux, ainsi que l'article 1er de l'arrêté royal de même date portant règlement organique des écoles moyennes de l'Etat.

Aux termes de l'article 1er de l'arrêté royal du 1er mai 1928 portant règlement organique des athénées royaux, les athénées royaux comprennent :

- 1° des humanités anciennes se subdivisant :
 - a. en humanités grecques-latines;
 - b. en humanités latines-mathématiques;
- 2° des humanités modernes qui comportent :
 - a. une division scientifique;
 - b. une division commerciale.

L'article 1er du projet dispose que les humanités se divisent :

- 1° en humanités anciennes, comprenant :
 - a. une section latin-grec;
 - b. une section latin-mathématiques;
 - c. une section latin-sciences;
- 2° en humanités modernes, comprenant :
 - a. une section scientifique;
 - b. une section économique.

Il ressort des explications fournies par les délégués du Ministre au cours de l'examen du projet que la section latin-sciences n'est prévue qu'à titre expérimental dans certains établissements. Cette création est fondée sur l'article 2 de la loi du 14 août 1947, modifiant les lois organiques de l'enseignement supérieur et de l'enseignement moyen, aux

termes duquel les élèves qui se sont soumis aux expériences pédagogiques organisées dans certains établissements d'enseignement moyen du degré supérieur, sur avis conforme du conseil de perfectionnement de l'enseignement moyen, seront admis aux examens prévus à l'article 5 de la loi du 10 avril 1890 - 3 juillet 1891, s'ils ont pendant six années au moins suivi avec fruit un cours complet d'études moyennes du degré supérieur.

Il semble dès lors que les dispositions du projet relatives à la création de la section latin-sciences ne devraient pas être insérées dans un arrêté à caractère organique et permanent, mais faire l'objet d'un arrêté distinct, fondé sur l'article 2 de la loi précitée du 14 août 1947. Cet arrêté devrait, en outre, mentionner dans son préambule l'avis conforme du conseil de perfectionnement de l'enseignement moyen et préciser auxquels des examens prévus à l'article 5 de la loi du 10 avril 1890 - 3 juillet 1891 sur la collation des grades académiques et le programme des examens universitaires, le porteur d'un certificat homologué constatant qu'il a suivi avec fruit les cours complets de la section latin-sciences peut être admis.

En ce qui concerne la section économique des humanités modernes, il ressort également des explications fournies au cours de l'examen du projet que cette section se substitue à la division commerciale prévue à l'article 1er de l'arrêté royal du 1er mai 1928 portant règlement organique des athénées royaux. Il serait indispensable, sous peine de créer une confusion née d'un défaut de concordance dans la terminologie, de modifier en conséquence les autres dispositions de l'arrêté royal précité du 1er mai 1928, notamment celles de l'article 2 de cet arrêté qui déterminent le programme de la division commerciale dans les humanités modernes.

D'une manière générale d'ailleurs, et sous réserve des remarques qui font l'objet du présent avis, il serait souhaitable d'intégrer les dispositions du projet dans les deux arrêtés royaux du 1er mai 1928 portant règlement organique des athénées royaux et des écoles moyennes de l'Etat

II.

Le projet a encore pour objet de permettre la transformation d'une école moyenne en athénée, dès que une ou plusieurs classes du cycle supérieur des humanités sont ajoutées à cette école moyenne.

Il dispose qu'un athénée peut être érigé en athénée royal lorsque cet établissement comprend un ou plusieurs cycles complets d'humanités. Tel est l'objet de l'article 2 du projet.

L'article 4 dispose que l'athénée pour jeunes filles et l'athénée royal pour jeunes filles sont respectivement dénommés lycée et lycée royal.

Enfin, l'article 3 règle la situation des membres du personnel des écoles moyennes transformées en athénées; il permet notamment la validation à titre transitoire des nominations faites jusqu'à ce jour de personnes non porteurs des titres requis pour occuper des fonctions dans un athénée.

Ces diverses dispositions trouvent difficilement un appui dans la législation en vigueur.

En effet, aux termes de l'article 2 de la loi du 1er juin 1850 sur l'enseignement moyen, les établissements du gouvernement sont de deux degrés :

- 1° les écoles moyennes supérieures, sous la dénomination d'athénées royaux;
- 2° les écoles moyennes inférieures portant le titre d'écoles moyennes, dans lesquelles sont comprises les écoles primaires supérieures ainsi que les écoles connues sous la dénomination d'écoles industrielles et commerciales.

Les dénominations "athénée royal" et "école moyenne" ont ainsi acquis un sens légal précis qui a été consacré à plusieurs reprises par notre législation et notamment par la loi du 12 juillet 1934 concernant le nombre des établissements d'enseignement moyen de l'Etat et suivant laquelle le gouvernement peut créer des écoles moyennes et des athénées royaux pour jeunes gens et jeunes filles dans les localités où le besoin s'en fait sentir.

Le projet s'écarte considérablement de cette terminologie en distinguant l'école moyenne, l'athénée, l'athénée royal, le lycée et le lycée royal.

Quant à l'alinéa 3 de l'article 3 du projet, qui permet de valider à titre transitoire, pour la durée de la carrière des membres intéressés du personnel, les nominations intervenues jusqu'à ce jour et non conformes à la disposition de l'alinéa 2 qui exige des nouveaux membres du personnel de l'école moyenne transformée en athénée les titres requis pour occuper des fonctions dans un athénée, cette disposition ne repose sur aucun fondement légal permettant au gouvernement de procéder à ces validations de nominations.

Cette disposition excède dès lors les pouvoirs du gouvernement en cette matière; elle est au surplus contraire à l'article 17 de la Constitution qui dispose que l'instruction publique donnée aux frais de l'Etat est réglée par la loi.

Waren aanwezig:

Etaient présents:

De Heren: F. LEPAGE, raadsheer van State, voorzitter
Messieurs: conseiller d'Etat, président

D. DECLÈIRE, raadsheren van State
J. COYETTE, conseillers d'Etat

G. DOR, bijzitters van de afdeling
 wetgeving

P. COART-FRESART, assesseurs de la section de
 législation

J. CYPRES, adjunct-griffier, griffier
 greffier adjoint, greffier.

De overeenstemming tussen
de Nederlandse en de Franse
tekst werd nagezien onder toe-
zicht van de H. LEPAGE, raads-
heer van State.

La concordance entre la ver-
sion néerlandaise et la version
française a été vérifiée sous
le contrôle de M. LEPAGE, con-
seiller d'Etat.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER,

DE VOORZITTER - LE PRESIDENT,